

طبقه‌بندی راهبردهای برنامه‌ریزی بازآفرینی بر اساس سطح پایداری بافت‌های تاریخی

دکتر مهرنوش حسن‌زاده^۱، دکتر حسین سلطان‌زاده^{۲*}

^۱ دکتری شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قزوین، دانشکده معماری و شهرسازی، قزوین، ایران
^۲ دانشیار دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، گروه معماری، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۹۴/۱۰/۱۰ تاریخ پذیرش: ۹۵/۰۲/۲۰

چکیده

بافت‌های تاریخی نه تنها به واسطه وجود بناها و فضاهای ارزش‌مند تاریخی، بلکه از آن‌جا که روایت واقع از زندگی و فعالیت انسان‌هایی است که در طول دوران بلندی در آن زیست می‌کرده‌اند، واجد منابع غنی فرهنگی و اجتماعی هستند و بنابراین اهمیت به‌سزایی دارند. نیاز به مداخله در بافت‌های تاریخی از یک سو به دلیل فرایند «فرسودگی» طبیعی در طول زمان و از سوی دیگر به دلیل رفع نیازهای دوران معاصر امری غیرقابل انکار است. از میان انواع رویکردهای مداخله در بافت‌های تاریخی «بازآفرینی» به جهت ملاحظات توأمان کالبدی، عملکردی، اقتصادی و اجتماعی و نیز استفاده از سازوکارهای مرحله‌ای و پیوسته، بیش از سایر روش‌ها به حفظ سرمایه‌ی حال و آینده و به معنای دقیق کلمه «پایداری» تمرکز دارد. هدف پژوهش حاضر هم‌پیوندی میان دو مفهوم پایداری و بازآفرینی یکپارچه در بافت‌های تاریخی با استفاده از روش تحلیلی-تبیینی در استفاده از اسناد و مدارک مرتبط با چارچوب نظری پژوهش است. بر اساس مطالعات حاضر فرسودگی در بافت‌های تاریخی در پنج حالت اتفاق می‌افتد که هر یک از این حالات شرایط خاص خود را دارد و بازآفرینی باید متناسب با آن صورت پذیرد. نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد در ارائه راهبردها و سیاست‌های مداخله ابتدا باید بر اساس نشانه‌های فرسودگی و زمینه‌های توسعه پویا، نوع فرسودگی را شناسایی کرد و سپس بر اساس تشخیص سطح پایداری به اقدامات و سیاست‌های متناسب با زمینه تاریخی پرداخت. نخست، وجود شرایط کالبدی ناپایدار و وجود زمینه‌های توسعه پویا است. حالت دوم و سوم، زمانی است که بافت تاریخی دارای پایداری نسبی به دلیل وجود نواقصی در ابعاد کالبدی و عملکردی و دارای مشکلاتی در ساختار اقتصادی-اجتماعی است. چهارم، زمانی که بافت ظاهراً مسائل کالبدی و عملکردی چندانی ندارد، اما به جهت ساختارهای اقتصادی و به خصوص اجتماعی دچار نوعی طردشدگی و انزوای درونی است. پنجم، زمانی به کارگرفته می‌شود که بافت تاریخی در وضعیت ناپایدار قرار دارد و نواقص گسترده‌ای در ابعاد کالبدی، عملکردی و موقعیتی وجود دارد. پژوهش حاضر ضمن شرایط ایجاد هر یک از حالات مذکور به ارائه راهبردهای متناسب با آن پرداخته است.

واژگان کلیدی: بافت تاریخی، فرسودگی، بازآفرینی، پایداری.

* E-Mail: hos.soltanzadeh@iauctb.ac.ir